

Dr. sc. Dimitrije Čeranić, docent
Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu

IZDVAJANJE NA IME DOPRINOSA UVEĆANJU OSTAVIOČEVE IMOVINE

Koristeći se istorijskopравnim, uporednopravnim, sociološkim i normativnim metodom, autor proučava zakonsko regulisanje ustanove izdvajanja na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine u pravima nastalim na prostoru bivše Jugoslavije. U nekim zakonodavstvima, ovaj institut je uređen nasljednopravnim propisima u dijelu kojim je regulisano izračunavanje nužnog i raspoloživog dijela i izdvajanje iz sastava zaostavštine, dok je u pojedinima ovo pitanje uređeno uvodnim odredbama zakona o nasljeđivanju kojima je predviđeno da zaostavštinu ne čine dobra za koja su ostaviočevu imovinu uvećali pojedini zakonski nasljednici. Neki zakonodavci su ovu ustanovu regulisali na oba pomenuta mjesta, protivrječno i po svemu sudeći greškom, dok su se pojedini zakonodavci opredijelili za rješenje po kome je ovo pravo nezavisno od nasljednog prava, ali ima neka nasljednopravna obilježja i zastarijeva u određenom roku po otvaranju nasljedstva. Za razliku od pomenutih zakonodavstava, u makedonskom pravu ovaj institut je izostavljen iz nasljednopravnih propisa.

Autor zaključuje da je zakonsko rješenje po kome zaostavštinu ne čine dobra za koja su ostaviočevu imovinu uvećali pojedini zakonski nasljednici u potpunosti u skladu sa *ratio*-m *legis* ovog instituta, po kome svakome treba da pripadnu plodovi njegovog rada. Bilo kakvo predviđanje roka zastarjelosti, načelno je u suprotnosti sa pravnom prirodom ovog prava. Autor takođe zaključuje da dok se ovo pravo izričito ne reguliše porodičnopravnim ili stvarnopravnim propisima u pojedinim zakonodavstvima, u zakonima o nasljeđivanju bi trebalo predvidjeti da se ovim pravom mogu koristiti sva lica iz kruga zakonskih nasljednika, a ne samo neka.

Ključne riječi: zaostavština, doprinos uvećanju ostaviočeve imovine, porodična zajednica.

1. Uvod

Institut izdvajanja na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine različito je regulisan u pravima nastalim na prostoru bivše Jugoslavije. Upravo zbog tih razlika, ali i određenih teorijskih neslaganja, ovo pravno pitanje nam se čini zanimljivim. Iako bi širi uporednopravni osvrt na ovaj institut možda mogao pomoći rasvjetljavanju nekih teorijskih i praktičnih nedoumica, zbog prirode i obima rada pozabavićemo se samo razlikama koje postoje u pomenutim zakonodavstvima.

Na početku rada pozabavićemo se istorijatom ove pravne ustanove u nekadašnjem jugoslovenskom pravu, zatim ćemo se osvrnuti na različit zakonodavni pristup ovom pitanju u zakonodavstvima nastalim na prostoru nekadašnje SFRJ. Nakon toga,

reći ćemo ponešto o teorijskom pojašnjenju ovog pravnog instituta i nedoumicama koje mogu nastati prilikom tumačenja i primjene odredaba u pojedinim zakonima, a predložićemo i neka zakonska rješenja *de lege ferenda*. Pritom, nastojaćemo da pomenemo različite teorijske stavove i različitu sudsku praksu u vezi sa ovom pravnom ustanovom.

2. Zakonsko rješenje u nekadašnjem jugoslovenskom pravu

U saveznom Zakonu o nasljeđivanju iz 1955. god., u dijelu kojim je regulisano izračunavanje nužnog i raspoloživog dijela i izdvajanje iz sastava zaostavštine, pod marginalnim naslovom izdvajanje u korist potomaka koji su privređivali sa ostaviocem, bilo je predviđeno da potomci ostaviočevi koji su živjeli u zajednici sa ostaviocem i svojim trudom, zaradom ili inače mu pomagali u privređivanju, imaju pravo zahtijevati da im se iz zaostavštine izdvoji dio koji odgovara njihovom doprinosu u povećanju vrijednosti ostaviočeve imovine. Tako izdvojeni dio nije spadao u zaostavštinu i nije uziman u obzir pri izračunavanju nužnog dijela, niti se uračunavao nasljedniku u njegov nasljedni dio.¹

U pravnoj književnosti, naglašavano je da je ova ustanova nastala kao izraz shvatanja da imovina pripada onome ko ju je stvarao svojim radom, te da određeni dio ostaviočeve imovine u stvari i nije njegov, nego pripada potomcima koji su živjeli sa ostaviocem u zajednici. Da bi se spriječila mogućnost da ostali nasljednici prisvoje plodove tuđeg rada, potomci su imali pravo na izdvajanje doprinosa u povećanju ostaviočeve imovine. Pritom, isticano je da se ovim pravom mogu koristiti i potomci koji *in concreto* nisu postali nasljednici, da li zbog toga što su ostavioca naslijedila neka druga lica, ili su potomci bili nedostojni, ili isključeni i sl., jer nije u pitanju nasljednopravni odnos već poseban pravni odnos između ostavioca i njegovih potomaka koji je nastao za života dekujusa.²

Traženo je ispunjenje tri zakonske pretpostavke za ostvarenje ovog prava – zajednica života ostavioca i potomka, pomaganje u privređivanju u vidu truda, zarade ili na drugi način, i uvećanje vrijednosti ostaviočeve imovine. U pravnoj teoriji i pravnoj praksi, naglašavana je razlika između zajednice života kao šireg oblika zajedničkog života u odnosu na život u zajedničkom domaćinstvu, uvažavani su različiti vidovi pomaganja u privređivanju, bilo da su to činili maloljetni ili punoljetni potomci, a do uvećanja vrijednosti je moglo doći kako povećanjem obima prava koja su činila ostaviočevu imovinu, tako i ulaganjem u postojeća prava, usljed čega je došlo do uvećanja vrijednosti ili sprečavanja uništenja ili oštećenja neke stvari.³ Pritom, rad potomaka koji nije doveo do uvećanja vrijednosti ostaviočeve imovine, smatran je prostom reprodukcijom i nije uziman u obzir.⁴

1 Vid. Zakon o nasljeđivanju – SZON, “Službeni list FNRJ“, br. 20/55, i “Službeni list SFRJ“, br. 12/65 i 47/65, čl. 37.

2 Vid. Kreč, M.; Pavić, Đ., *Komentar Zakona o nasljeđivanju*, Narodne novine, Zagreb, 1964, str. 96–97.

3 Vid. Kreč, M.; Pavić, Đ., *op. cit.*, str. 97–98.

4 Mišljenje sa sastanka sudija Saveznog vrhovnog suda i predsjednika vrhovnih sudova narodnih republika i AP Vojvodine, koji je održan u Beogradu 13–15. juna 1955. god.

Pojedini pravni pisci su isticali kako prilikom odlučivanja o zahtjevu za izdvajanje na ime doprinosa uvećanju ostavioćeve imovine, sud treba da sprovede tri radnje.⁵ Prvo treba da utvrdi obim i način pomaganja potomka u privređivanju sa ostaviocem, zatim treba da utvrdi novčanu vrijednost potomkovog doprinosa, i na kraju treba da ustanovi koliki dio ostavioćeve imovine odgovara vrijednosti doprinosa. Osim izdvajanja alikvotnog dijela zaostavštine koji je novčano odgovarao vrijednosti potomkovog doprinosa, u pravnoj književnosti je ukazivano, a u pravnoj praksi je i korišćena mogućnost da se analognom primjenom pravila o diobi nasljedničke zajednice potomcima predaju određene stvari, ili grupe stvari ili prava, ili isplati odgovarajući novčani iznos na ime doprinosa uvećanju ostavioćeve imovine.⁶

Svoje pravo potomci su mogli ostvarivati u ostavinskom postupku bilo da su postali nasljednici ili nisu, i odluka o tome je unošena u ostavinsko rješenje. Ukoliko bi između zainteresovanih učesnika nastao spor bilo o činjeničnom ili pravnom pitanju u vezi sa izdvajanjem na ime doprinosa uvećanju ostavioćeve imovine, ostavinski sud bi prekidao postupak i na parnicu upućivao stranku čije je pravo smatrao manje vjerovanim. U pravnoj književnosti je naglašavano da su nakon pravnosnažnosti rješenja o nasljeđivanju, potomci svoje pravo mogli ostvarivati u parnici samo ako nisu učestvovali u ostavinskom postupku, ili ako su postojale pretpostavke za ponavljanje postupka.⁷ Bilo je sporno da li se ovo pravo moglo ostvarivati samo nakon smrti ostavioca, ili i za njegovog života.⁸

3. Zakonska rješenja u važećim nasljednopravnim propisima država nastalih na prostoru bivše SFRJ

Zakonsko rješenje o izdvajanju iz zaostavštine na ime doprinosa uvećanju ostavioćeve imovine iz saveznog Zakona o nasljeđivanju iz 1955. god., sa manjim izmjenama (uz pominjanje usvojenika), preuzeto je i u važeće zakone o nasljeđivanju Federacije BiH,⁹ Brčko Distrikta BiH,¹⁰ i Slovenije.¹¹ Za razliku od Zakona o nasljeđivanju iz vremena socijalizma,¹² u važećem Zakonu o nasljeđivanju

5 Vid.: Kreč, M.; Pavić, Đ., *op. cit.*, str. 99.

6 Vid.: Ibid.; Načelno mišljenje proširene opšte sjednice Saveznog vrhovnog suda od 4. aprila 1960. god., br. 2/60.

7 Vid. Kreč, M.; Pavić, Đ., *op. cit.*, str. 100.

8 Stav da su se ovim pravom potomci mogli koristiti tek nakon smrti ostavioca, vid. u: Ibid.; Načelno mišljenje proširene opšte sjednice Saveznog vrhovnog suda od 4. aprila 1960. god., br. 2/60. Ipak, i u pravnoj teoriji i u praksi naglašavano je da treba razlikovati izdvajanje na ime doprinosa uvećanju ostavioćeve imovine po osnovu odredaba Zakona o nasljeđivanju u odnosu na neke druge pravne osnove po kojima bi potomci i sva ostala lica mogli zahtijevati neko svoje pravo koje se vodi na ostaviocu.

O stavu da se pravo na izdvajanje moglo koristiti i za života ostavioca, vid. Blagojević, B., *Nasledno pravo FNRJ*, Naučna knjiga, Beograd, 1960, str. 26. Ovi autori su smatrali da se analognom primjenom pravila o izdvajanju iz sastava zaostavštine koja su normirana samo za potomke ostavioca, mogu koristiti i sva ostala lica koja su živjela sa ostaviocem u zajednici života.

9 Vid. Zakon o nasljeđivanju – ZON FBiH, “Službeni glasnik Federacije BiH”, br. 80/14, čl. 35.

10 Vid. Zakon o nasljeđivanju – ZON BD BiH, “Službeni glasnik Brčko Distrikta BiH”, čl. 39.

11 Vid. Zakon o dedovanju – ZON Slovenije, “Uradni list SR Slovenije”, br. 15/76 i 23/78, “Uradni list R. Slovenije”, br. 13/94, 40/94, 117/00, 67/01, 83/01, 73/04, 31/13 i 63/16, čl. 32.

12 Vid. Zakon za nasljeđivanje – ZON SR Makedonije, “Služben vesnik na SR Makedonija”, br.

Makedonije¹³ nije uređeno pravo ostaviočevih bliskih srodnika na izdvajanje iz zaostavštine na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine.

U hrvatskom pravu predviđeno je da, nezavisno o svom nasljednom pravu, ostaviočev potomak koji je sa ostaviocem živio u zajednici te je svojim radom ili davanjima doprinio da se njegova imovina poveća, trenutkom ostaviočeve smrti stiče pravo na onoliki dio zaostavštine koji odgovara vrijednosti za koju se njegovim doprinosom imovina povećala dok su živjeli u zajednici. Takođe, normirano je da se ovo pravo ostvaruje samo na zahtjev ovlašćenih lica i da zastarijeva u roku od pet godina od dana otvaranja nasljedstva.¹⁴

Za razliku od pomenutih prava, u Zakonu o nasljeđivanju Srbije predviđeno je da zaostavštinu ne čine dobra za koja su ostaviočevu imovinu uvećali njegovi potomci koji su s njime živjeli u zajednici i svojim trudom, zaradom ili inače mu pomagali u privređivanju, već ta dobra pripadaju potomku, srazmjerno dijelu za koji je uvećao ostaviočevu imovinu.¹⁵ Osim ove odredbe, u ZON-u Srbije nema više odredaba kojima se reguliše ovo pravo.

U pravu Republike Srpske i pravu Crne Gore izdvajanje na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine regulisano je na dvama mjestima. U uvodnim odredbama ZON-a Republike Srpske rečeno je da zaostavštinu ne čine dobra za „koje“¹⁶ su ostaviočevu imovinu uvećali njegovi potomci koji su sa njim živjeli u zajednici i svojim trudom, zaradom ili inače mu pomagali u privređivanju, već ta dobra pripadaju potomku, srazmjerno dijelu za koji je uvećao ostaviočevu imovinu.¹⁷ U ZON-u Crne Gore kazano je da zaostavštinu ne čini dio kojim je uvećana ostaviočeva imovina, nastao radom ili pomaganjem u privređivanju zakonskih nasljednika koji su živjeli u zajednici sa ostaviocem.¹⁸

Međutim, i u jednom i u drugom zakonu, u dijelu u kome se govori o pravu na nužni dio, navedeno je da određena lica koja su živjela u zajednici sa ostaviocem i svojim radom, zaradom ili mu na drugi način pomagala u privređivanju, imaju pravo da zahtijevaju da im se “iz zaostavštine izdvoji dio“ (istakao autor) koji odgovara njihovom doprinosu u povećanju vrijednosti ostaviočeve imovine.¹⁹ Ovo je očigledna redakcijska greška koja je nastala prilikom zakonske reforme. Pretpostavljamo, da je do ovoga došlo u namjeri da se po uzoru na Zakon o nasljeđivanju Srbije, u uvodnim odredbama zakona jasno naglasi da određena dobra ne čine zaostavštinu, pri čemu

35/73 i 27/78, čl. 35. Prema odredbama ovog zakona, pravo na izdvajanje su imala sva lica koja su živjela sa ostaviocem u zajedničkom domaćinstvu i svojim trudom, zaradom ili na drugi način mu pomagala u privređivanju.

13 Zakon za nasleđivanje – ZON Makedonije, “Služben vesnik na R. Makedonija“, br. 47/96.

14 Vid.: Zakon o nasljeđivanju – ZON Hrvatske, “Narodne novine R. Hrvatske“, br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, i 33/15, čl. 75.

15 Vid. Zakon o nasljeđivanju – ZON Srbije, “Službeni glasnik R. Srbije“, br. 46/95, 101/03 i 6/15, čl. 1, st. 4.

16 Iako je moguće da je u pitanju štamparska greška, ne bi nas začudilo da je zakonopisac iz neznanja pogriješio u rodu i broju.

17 Vid. Zakon o nasljeđivanju – ZON RS, “Službeni glasnik R. Srpske“, br. 1/09, 55/09 i 91/16, čl. 2, st. 4.

18 Vid. Zakon o nasljeđivanju – ZON CG, “Službeni list Crne Gore“, br. 74/08 i 75/17, čl. 3, st. 2.

19 Vid.: ZON RS, čl. 37; ZON CG, čl. 34.

je zaboravljeno da nema potrebe za ponavljanjem sličnih normi u ostatku zakonskog teksta.

U pravu Republike Srpske učinjena je još jedna redakcijska greška. U uvodnim odredbama Zakona, kao imaoci ovog prava pominju se samo potomci, dok su u dijelu Zakona u kome se reguliše izdvajanje iz zaostavštine navedeni još i usvojenici iz člana 21, stav 2 Zakona. S obzirom na to da se u pomenutom članu i pomenutom stavu propisuje da “u slučajevima u kojima usvojenik i njegovi potomci nasljeđuju usvojioca kao njegova djeca, usvojilac nasljeđuje usvojenika i njegove potomke”, postavlja se pitanje šta se željelo postići ovom normom.²⁰ Pošto se član 21 ZON-a Republike Srpske tiče nepotpunog usvojenja, pretpostavljamo da je namjera zakonodavca bila da propiše da se pravo na izdvajanje iz zaostavštine odnosi, kako na biološke potomke ostavioca, tako i na njegove usvojenike i njihove potomke iz potpunog,²¹ ali i iz nepotpunog usvojenja.²²

4. Nekoliko teorijskih napomena o institutu izdvajanja iz zaostavštine na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine

Kako se to u našoj pravnoj književnosti ističe, svrha izdvajanja na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine je u sprečavanju nasljednika da im pripadnu plodovi rada ostaviočevih potomaka.²³ S tim ciljem, uglavnom se u nasljednopravnim propisima predviđa ili da u sastav zaostavštine uopšte ne ulaze, ili da se iz nje izdvajaju i ne ulaze u obračunsku vrijednost zaostavštine, dobra koja čine doprinos uvećanju imovine ostavioca. Ova dobra pripadaju njihovim imaocima srazmjerno dijelu konkretnog uvećanja ostaviočeve imovine kome su doprinijela ova lica.²⁴ Da li će ovo pravilo biti predviđeno u zakonima o nasljeđivanju, ili u nekim drugim pravnim propisima, ili će se na njega primijeniti opšta pravna načela, potpuno je nebitno. *Ratio legis* ovog pravnog instituta je sasvim jasan i pojednostavljuje njegovu primjenu.

20 Istovjetno rješenje bilo je predviđeno u ZON-u SR BiH koji je poslužio kao uzor zakonopiscu u Republici Srpskoj. Vid. Zakon o nasljeđivanju, “Službeni list SR BiH”, br. 22/73, 22/75, 36/75, 38/78, 7/80, i 15/80, čl. 35, st. 1. Očigledno, da članovi zakonodavne komisije nisu razmišljali o smislu ovakve norme ni u ranijem, ni u novom pravnom propisu.

21 S obzirom na to da je u čl. 4, st. 1 ZON-a Republike Srpske predviđeno da je srodstvo iz potpunog usvojenja izjednačeno sa srodstvom po krvi, bilo koje pominjanje potomaka podrazumijeva i usvojenika iz potpune adopcije i njegove potomke.

22 Na ovakav zaključak ukazuje kako *ratio legis* ovog instituta, tako i opšta svrha usvojenja, ali i svrha isključenja i ograničenja nasljednih prava usvojenika kod nepotpunog usvojenja čijim je nepostojanjem uslovljeno nasljedno pravo usvojioca. Usvojenje nema za cilj da se nečija prava ograniče, nego da se maloljetnom djetetu obezbijedi odgovarajuće roditeljsko staranje. Isto tako, redukovanje nasljednih prava usvojenika iz nepotpunog usvojenja služi zaštiti interesa prirodnog potomstva usvojioca, a ne da se nečije pravo onemogući.

23 O ovome, sa upućivanjima, više vid. Đurđević, D., *Osnovi naslednog prava Crne Gore*, CID, Podgorica, 2010, str. 43, fn. 181.

24 Vid. Antić, O., *Nasledno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014, str. 70. U navedenom djelu, na pomenutom mjestu, autor je greškom uz svojstvo lica koje ima ovo pravo – potomak, vezao i nasljedničko svojstvo, pa je naveo nasljednik-potomak. Pošto je nesporno da se ovim pravom mogu koristiti i potomci koji nisu u konkretnom slučaju postali nasljednici, i da je to pomenutom pravnom piscu, kao jednom od glavnih redaktora važećeg zakona o nasljeđivanju Srbije zasigurno bilo jasno, očigledno je u pitanju tehnička greška.

Iako u ranijoj pravnoj teoriji i pravnoj praksi nije postojao usaglašen stav o tome, mislimo da je stanovište po kome ovlašćena lica ovo pravo stižu u trenutku nastanka doprinosa, a ne u trenutku ostaviočeve smrti jedino ispravno i u skladu sa *ratio-om legis* ove ustanove. Stoga, smatramo da se ovlašćena lica mogu koristiti ovim pravom i prije i poslije smrti ostavioca. Ovaj pravni institut nema nasljednopravni karakter, barem ne u većini zakonodavstava sa prostora bivše SFRJ, i ne bi ga trebalo uslovljavati trenutkom delacije.²⁵

Da ipak postoje drugačija pravna shvatanja, svjedoče i zakonska rješenja iz hrvatskog prava. Za razliku od ostalih analiziranih zakonodavstava, u hrvatskom zakonodavstvu predviđeno je da potomak pravo na izdvajanje stiže u trenutku smrti ostavioca. Čini nam se, da je hrvatski zakonopisac bespotrebno ovaj pravni institut vezao za delaciju. Vrijeme kada će imalac ovog prava tražiti izdvajanje dobara odnosno dijela ostaviočeve imovine ne bi trebalo da bude ograničeno, ni u smislu početka, ni u smislu trajanja. Stoga, bespotrebnim smatramo i pravilo iz hrvatskog prava po kome se ovim pravom imalac može služiti samo u roku od pet godina od trenutka otvaranja nasljeđa. Ovakvim zakonskim rješenjima hrvatski zakonopisac je donekle promijenio *ratio legis* instituta izdvajanja koji je nastao u nekadašnjem jugoslovenskom pravu. Zbog razmimoilaženja u pravnoj teoriji i pravnoj praksi u pogledu nekih procesnih pitanja u vezi sa ovim institutom, zakonotvorac u Hrvatskoj je posegao za ne baš solomonskim rješenjem. Razriješio je nedoumice izričitim normiranjem, ali se po svemu sudeći i udaljio od svrhe ove pravne ustanove.

Da ova ustanova nema nasljednopravnu prirodu, ukazuje i to što je potpuno nebitno da li su potomci i ostala ovlašćena lica postali nasljednici ostavioca u konkretnom slučaju. Oni mogu biti i nedostojni, i nesposobni, ne moraju ni doživjeti trenutak otvaranja nasljeđa, mogu biti i lišeni i isključeni iz prava na nužni dio, a mogu dati i negativnu nasljednu izjavu. Ništa od toga ne utiče na njihovo pravo da traže da im pripadne neko dobro koje, naoko, predstavlja ostaviočevu imovinu.

Doprinos uvećanju ostaviočeve imovine može biti učinjen u nekoliko vidova. Ovlašćeno lice je moglo u ostaviočevu imovinu unijeti neko novo dobro, ili doprinijeti povećanju vrijednosti postojećih dobara.²⁶ Takođe, moglo je to učiniti i isplatom ostaviočevih dugova, ili sprečavanjem propadanja nekih stvari iz ostaviočeve imovine.²⁷ Punoljetstvo ili radna sposobnost ovlašćenih lica nisu preduslovi za sticanje ovog prava, kao ni postojanje sporazuma o zajedničkom sticanju, koji bi bio zaključen između ostavioca i ovlašćenog lica.²⁸

25 O ovome, sa upućivanjima, vid. Đurđević, D., *op. cit.*, str. 44.

26 "Redovno obavljanje uobičajenih poslova u poljoprivredi, da se održi kvalitet i bonitet zemljišta, ne može se smatrati povećanjem vrijednosti imanja u smislu čl. 37 Zakona o nasljeđivanju. U tako nešto se računaju samo rad i ulaganja koja povećavaju vrijednost imovine." Vid. Odluka VS Hrvatske Rev-2632/99-2 od 25.03.2003. god.

27 O ovome, sa upućivanjima, više vid.: Đurđević, D., *Osnovi naslednog prava Crne Gore*, CID, Podgorica, 2010, str. 45; Stojanović, N., *Nasledno pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu, Niš, 2011, str. 51.

28 O ovome, sa upućivanjima, vid. Đurđević, D., *op. cit.*, str. 45, fn. 187 i 188.

"Za sticanje imovine u porodičnoj zajednici nije nužno postojanje sporazuma o zajedničkom sticanju. Imovina stečena u toku trajanja porodične zajednice je zajednička imovina svih članova zajednice koji su učestvovali u njenom sticanju." Vid. Presuda VS Srbije, Rev. 5457/98 od 10.12.1998. god.

S obzirom na to da je u pravnoj teoriji i pravnoj praksi bilo različitih stavova, nije zgoreg da napomenemo da će se doprinos za koji je ovlašćeno lice uvećalo ostaviočevu imovinu, obračunati i isplatiti tom licu kao isključivo pravo svojine ili kao susvojina na nekoj stvari, ili će se ovaj doprinos isplatiti u novcu. O načinu namirenja na ime doprinosa, sporazumjeće se ostaviočevi nasljednici i ovlašćeno lice. Ako ne postignu dogovor, o načinu namirenja odlučiće sud na osnovu pravila o diobi zaostavštine.²⁹

Ako su imaooci prava na izdvajanje ujedno i nasljednici, oni ovo svoje pravo mogu ostvariti u ostavinskom postupku, odnosno u parničnom postupku kao dopunskom načinu raspravljanja zaostavštine ako se pojavi spor oko prava na izdvajanje, tačnije oko sastava zaostavštine. Ukoliko su pak imaooci prava lica koja nisu nasljednici ostavioca u konkretnom slučaju, oni svoje pravo mogu ishodovati u parničnom postupku, putem tužbe za utvrđenje i diobu zajedničkih stvari ili imovine,³⁰ ili tužbe zbog neosnovanog obogaćenja.³¹

U parničnom postupku svoje pravo mogu ostvariti i ovlašćena lica koja imaju svojstvo nasljednika – kada nisu učestvovala u ostavinskom postupku, kada postoje razlozi za ponavljanje postupka, kada su bili upućeni na parnicu ali u datom roku nisu pokrenuli pomoćnu parnicu, ali i kada su učestvovali u ostavinskom postupku i uopšte nisu isticali zahtjev za izdvajanjem iz sastava zaostavštine. Premda bi se u prvi mah moglo pomisliti da je ovdje u pitanju parnični postupak kao korektivni način raspravljanja zaostavštine,³² zbog činjenice da ovdje nije riječ o nasljednopravnom zahtjevu, mislimo da je pravilnije reći da će imaooci prava na osnovu doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine, svoj zahtjev moći istaći u naknadnom parničnom postupku.

Pravo na izdvajanje iz zaostavštine nema nasljednopravnu prirodu i na njega se ne mogu odnositi pravila ostavinskog postupka. Pravilo po kome lice koje je učestvovalo u ostavinskom postupku svoj zahtjev ne može kasnije istaći u parničnom postupku, osim u slučaju postojanja razloga za ponavljanje postupka ili je bilo upućeno na parnicu ali je u datom roku nije pokrenulo, ne odnosi se na lica koja imaju pravo da zahtijevaju izdvajanje na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine. Ovo pravilo se odnosi na nasljednopravni zahtjev, a ne na zahtjev za izdvajanjem iz sastava zaostavštine.

Iako su u ovom pogledu postojala različita shvatanja u pravnoj teoriji³³ i pravnoj praksi,³⁴ čini nam se da su u pravu autori i sudovi koji smatraju da dio rješenja

29 Vid. Antić, O.; Balinovac, Z., *Komentar Zakona o nasljeđivanju*, Nomos, Beograd, 1996, str. 97.

30 U skladu sa odredbama porodičnopravnih propisa o sticanju zajedničke imovine članova porodične zajednice.

31 Na osnovu odredaba obligacionopravnih propisa kojima se uređuju pravila u vezi sa sticanjem bez osnova.

32 U pravnoj književnosti se ističe da parnični postupak kao korektivni način raspravljanja zaostavštine postoji kada se nasljednopravni zahtjevom obara pretpostavka o istinitosti nasljednopravnih dejstava koja su utvrđena pravnosnažnim ostavinskim rješenjem. Vid. Đurđević, D., *op. cit.*, str. 398.

33 Pojedini autori smatraju da su potomci koji su učestvovali u ostavinskom postupku “vezani” pravnosnažnim rješenjem o nasljeđivanju i ne mogu pravo na izdvajanje isticati u naknadnoj parnici. Vid. Đorđević, V.; Svorcan, S., *Nasledno pravo*, Komino trade, Kragujevac – Kraljevo, 1997, str. 66.

34 “Stranka koja u ostavinskom postupku nije zahtijevala izdvajanje dijela ostavine u smislu člana 35

o nasljeđivanju koji se odnosi na sastav zaostavštine ne stiče svojstvo materijalne pravnosnažnosti.³⁵ Učesnik u ostavinskom postupku može i nakon pravnosnažnosti rješenja o nasljeđivanju istaći zahtjev koji nije nasljednopravne prirode, a kojim zahtijeva da se iz zaostavštine izdvoje neke stvari ili prava.³⁶ Samim tim, i lice koje ima pravo na izdvajanje na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine, može podići tužbu s tim zahtjevom i nakon pravnosnažnosti ostavinskog rješenja donesenog u ostavinskom postupku u kome je učestvovalo.³⁷

5. Prijedlozi *de lege ferenda*

Pojedini pravni pisci smatraju da u zakonima o nasljeđivanju nije neophodna odredba o izdvajanju na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine. S obzirom na to da je u nasljednopravnim propisima određeno da zaostavštinu čini samo ono što je ostaviočevo, nema potrebe za preciziranjem pojedinih dobara koja ne ulaze u sastav zaostavštine. To pogotovo nema smisla, ako se uzme u obzir da su pomenuta samo neka od dobara, iako takvih ima još mnogo.³⁸ Pritom, neki autori ističu da je usvajanjem odgovarajućih porodičnopravnih, stvarnopravnih i obligacionopravnih propisa ova materija uređena, te nema potrebe za udvajanjem zakonskih odredaba.³⁹ U vrijeme usvajanja saveznog Zakona o nasljeđivanju iz 1955. god., s obzirom na nepostojanje pomenutih pravnih propisa, bilo je opravdano normiranje ovog pravnog odnosa u zakonu o nasljeđivanju. Međutim, u posljednje vrijeme, to je postalo bespotrebno.⁴⁰

Čini nam se, da su pomenuti pravni teoretičari u pravu, barem kada su u pitanju neka od proučavanih zakonodavstava. Zbog toga, mislimo da makedonski zakonopisac nije pogriješio kada je ovu zakonsku odredbu izostavio, a tako bi mogli postupiti još neki zakonopisci sa prostora nekadašnje Jugoslavije. Primjera radi, prilikom budućih zakonodavnih izmjena u pravu Srbije i pravu Crne Gore, iz zakona o nasljeđivanju bi se mogla brisati odredba po kojoj zaostavštinu ne čine dobra za koja su ostaviočevu imovinu uvećali njegovi potomci koji su s njime živjeli u zajednici i svojim trudom, zaradom ili inače mu pomagali u privređivanju.⁴¹ Ovo

Zakona o nasljeđivanju, pa joj shodno tome nije ni priznato pravo da takav zahtjev ostvaruje u parnici, ne može taj zahtjev isticati nakon pravnosnažnosti rješenja o nasljeđivanju.“ Vid. Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-08-000268 od 31.03.2009. god.

35 Vid. Babić, I, *Dejstvo pravnosnažnog rješenja o nasljeđivanju*, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, 3-4/1993, str. 382; Đurđević, D., *op. cit.*, str. 368.

36 “Potomak koji je učestvovao u ostavinskom postupku može istaknuti zahtjev za izdvajanje dijela iz zaostavštine koji odgovara njegovom doprinosu u povećanju vrijednosti ostaviočeve imovine i u posebnoj parnici nakon pravnosnažnog okončanja ostavinskog postupka.“ Vid. Odluka VS BiH, Rev-290/86 od 12.12.1986. god.

37 Hrvatski zakonopisac i ovdje pravi bitnu razliku u odnosu na ostala proučavana zakonodavstva, predviđajući da: “Pravomoćnim rješenjem o nasljeđivanju nisu vezane osobe koje tvrde da im pripada neko pravo glede onoga za što je utvrđeno da je u sastavu ostavine, ako nisu kao stranke sudjelovale u ostavinskoj raspravi, niti su na nju bile uredno osobno pozvane.“ Vid. ZON Hrvatske, čl. 232, st. 3.

38 Vid. Stojanović, N., *op. cit.*, str. 50.

39 Vid. Antić, O.; Balinovac, Z., *op. cit.*, str. 97.

40 Ibid.

41 U Prednacrtu građanskog zakonika Srbije, ove odredbe su ipak ostale. Vid. *Prednacrt građanskog*

pitanje je već uređeno porodičnopravnim propisima u dijelu u kome se reguliše sticanje zajedničke imovine članova porodične zajednice.⁴²

Postojanje odredaba o izdvajanju na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine u zakonima o nasljeđivanju može biti opravdano kada pozitivnim propisima nije regulisano sticanje zajedničke imovine članova porodičnog domaćinstva, kao što je to recimo u pravu Republike Srpske. Međutim, čak i u takvim zakonodavstvima, primjenom opštih pravila imovinskog prava moguće je doći do sličnih zaključaka.⁴³ Drugi pak slučaj kada bi bilo cjelishodno normiranje ovog pravnog odnosa u nasljednopravnim propisima jeste kod prihvatanja zakonskih rješenja kao u hrvatskom pravu, gdje ovaj pravni institut ima neka nasljednopravna obilježja, sa čim se načelno ne slažemo.

Ukoliko zakonotvorci u proučavanim zakonodavstvima ipak odluče da i dalje treba da postoje odredbe o izdvajanju na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine u zakonima o nasljeđivanju, ne bi bilo loše da povedu više računa o preciznosti zakonskih rješenja. Primjera radi, u pravu Republike Srpske i pravu Crne Gore, trebalo bi brisati odredbe kojima se ovo pitanje uređuje u dijelu zakona koji se odnosi na pravo na nužni dio. Dovoljne su uvodne odredbe zakona u kojima se govori da zaostavštinu ne čine dobra za koja su ostaviočevu imovinu uvećali njegovi potomci koji su s njime živjeli u zajednici i svojim trudom, zaradom ili inače mu pomagali u privređivanju, već ta dobra pripadaju potomku, srazmjerno dijelu za koji je uvećao ostaviočevu imovinu.

Čini nam se da ovakvo zakonsko određenje po uzoru na pravo Srbije (uz određene izmjene u pogledu kruga ovlašćenih lica, o čemu ćemo kasnije govoriti) najviše odgovara svrsi ove pravne ustanove. Zakonsko rješenje iz ranijeg saveznog Zakona o nasljeđivanju, kao i važeća zakonska rješenja iz prava Federacije BiH, Brčko Distrikta BiH i Slovenije, a pogotovo zakonsko rješenje iz hrvatskog prava, ovom pravnom institutu manje ili više pridaju bespotrebna nasljednopravna obilježja. Bilo kakvo pominjanje “izdvajanja iz sastava zaostavštine“, kao i pominjanje “dijela“ koji treba izdvojiti,⁴⁴ stvaraju zabunu kod tumačenja i primjene ovog pravila. Zato su u pravnoj teoriji i pravnoj praksi dugo postojala mišljenja po kojima se potomci ovim pravom nisu mogli koristiti za života ostavioca, a nakon njegove smrti ovo pravo im je ponekada dodijeljivano u vidu alikvotnog dijela zaostavštine, što ne smatramo ispravnim.

Pravo potomaka da im pripadnu plodovi njihovog rada nije nikakvo nasljedno pravo, a to se u pojedinim zakonima izričito i naglašava.⁴⁵ Ako je to tako, onda

zakonika Srbije, četvrta knjiga, Nasljeđivanje, Beograd, 2014, čl. 1.

42 O sticanju zajedničke imovine članova porodične zajednice u pravu Srbije i pravu Crne Gore, više vid.: Panov, S., *Porodično pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2015, str. 355–356; Đurđević, D., *Osnovi porodičnog prava Crne Gore*, CID, Podgorica, 2008, str. 321–326.

43 O evoluciji sudske prakse u tom pogledu, čak i u vrijeme kada nisu bili usvojeni stvarnopravni propisi na saveznom nivou, više vid. Antić, O.; Balinovac, Z., *op. cit.*, str. 97–98.

44 Iako je crnogorski zakonopisac nastojao da prihvati rješenja iz prava Srbije, učinio je jednu naoko nebitnu, a ipak suštinski bitnu razliku. Umjesto “dobara” koja se pominju u srpskom pravu, u crnogorskom pravu se pominje “dio” kojim je uvećana ostaviočeva imovina.

45 Vid. ZON Hrvatske, čl. 75, st. 1. – “Neovisno o svome nasljednom pravu...”

i prilikom zakonskog određenja ne bi trebalo pominjati izdvajanje iz “sastava zaostavštine“, niti bi trebalo govoriti o “dijelu“ zaostavštine. Najprimjerenijim nam se čini određenje po kome zaostavštinu “ne čine dobra“ za koja su ostaviočevu imovinu uvećala određena lica. Ovim se jasno ističe da ovaj pravni institut služi za zaštitu pojedinih lica koja imaju određena prava na nekim dobrima koja se iz nekog razloga vode kao ostaviočeva imovina. U tom smislu, možda i sam naslov našeg rada nije sasvim precizan jer u nekim od proučavanih zakonodavstava i nije riječ o izdvajanju na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine, ali smo se zbog zajedničke pravne tradicije i učestalosti korišćenja ipak poslužili ovom sintagmom.

6. Nekoliko napomena o nedoumicama u vezi sa tumačenjem i primjenom pravila o izdvajanju iz sastava zaostavštine u pojedinim zakonodavstvima

Dok zakonodavci ne promijene postojeća zakonska rješenja, moramo skrenuti pažnju na nekoliko nedoumica koje mogu nastati u pogledu tumačenja zakonskih odredaba o izdvajanju na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine u pojedinim zakonodavstvima. Ovdje prije svega mislimo na primjenu ovog instituta u vezi sa srodničkim odnosima nastalim iz potpunog i nepotpunog usvojenja, jer se u nekim zakonima kao ovlašćena lica pominju samo potomci, a ne i usvojenici i njihovi potomci.

S obzirom na to da se u crnogorskom pravu kao lica ovlašćena na sticanje prava na izdvajanje na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine pominju sva lica iz kruga zakonskih nasljednika, jasno je da se među njima misli i na usvojioca i usvojenika i njegove potomke, kako iz potpunog, tako i nepotpunog usvojenja. Takođe, pošto su u pravu Slovenije pored potomaka izričito pomenuti i usvojenici i njihovi potomci, a u pravu Republike Srpske, Federacije BiH i Brčko Distrikta BiH usvojenici, ni tamo nema spora da se ovim pravom mogu koristiti adoptivni srodnici iz oba vida usvojenja. Ostaje nam da razmotrimo da li se u pravu Srbije i pravu Hrvatske pod potomcima mogu podrazumijevati usvojenici iz potpunog i nepotpunog usvojenja.

Iako je u zakonima o nasljeđivanju ovih zemalja pomenut samo potomak, može se braniti shvatanje po kome izdvajanje na ime doprinosa osim potomaka imaju i usvojenici i njihovi potomci. Jednako važi i za potpuno i za nepotpuno usvojenje. Svrha ovog pravnog instituta to opravdava, te se ciljnim tumačenjem dolazi do ovakvog zaključka. Na ovo ukazuju i odredbe odgovarajućih porodičnopravnih propisa kojima je uređeno sticanje zajedničke imovine članova porodične zajednice među kojima se pominju i adoptivni srodnici, kao i opšta pravila imovinskog prava. Nepominjanje usvojenika u ovim zakonodavstvima, posljedica je stava da se to podrazumijeva, ili je u pitanju omaška zakonopisca.

Ipak, da ne bi bilo zabuna šta se podrazumijeva pod potomcima, mislimo da bi u zakonima o nasljeđivanju u kojima to nije do sada regulisano, osim potomaka trebalo izričito pomenuti i usvojenike i njihove potomke kao imaoce prava na izdvajanje na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine. Mada, mislimo da bi bilo najbolje – dok se ovo pravo izričito ne reguliše porodičnopravnim propisima u

svim zakonodavstvima, po uzoru na crnogorsko pravo predvidjeti da se ovim pravom mogu koristiti sva lica iz kruga zakonskih nasljednika. Time bi se uredilo, ne samo pravo usvojenika i njegovih potomaka, nego i pravo usvojioca, kao i svih onih sa kojima ostavilac najčešće živi i privređuje. Ovako, u zakonodavstvima u kojima je ovo pravo predviđeno za potomke (i usvojenike), usvojioci kao i ostala lica koja su bila u zajednici života sa ostaviocem, svoje pravo mogu ostvarivati na osnovu opštih pravila imovinskog prava ili na osnovu porodičnopravnih odredaba. Iako je zahtjev suštinski isti u slučaju spora oko ovog prava, bilo da je u pitanju potomak koji svoje pravo izvodi iz nasljednopravne norme, ili neki drugi član porodične zajednice koji pravo ima na osnovu opštih pravila ili porodičnopravnih odredaba, nešto lakši je položaj potomka. Ako ništa drugo, ostaviočevim nasljednicima je lakše shvatiti i prihvatiti pravo iz izričite pravne norme, nego iz načelnih odredaba imovinskog prava, pa je moguće da će zbog toga biti manje sporova.

Osim uslova u pogledu zajednice života sa ostaviocem,⁴⁶ pomaganja u privređivanju i doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine,⁴⁷ na strani ovlašćenih lica, pa tako i lica iz usvojeničkog odnosa, nije potrebno ispunjenje bilo kakvog drugog uslova. Iako bi se na prvi pogled moglo pomisliti da je potrebno da u trenutku smrti ostavioca postoji pravnobitna veza između ostavioca i ovlašćenog lica, to nije tako. Naime, i u zakonodavstvima u kojima je ovo pravo ograničeno samo na potomke, ili potomke i usvojenike i njihove potomke, pa čak i na sva lica iz kruga zakonskih nasljednika, u krajnjem, to sem nekih sitnijih procesnopravnih problema, nema nikakvog uticaja. Osim nešto učestalijih sporova kada se na ovo pravo pozivaju lica koja nisu izričito navedena u zakonskim odredbama, te mogućnosti da se ovo pravo ostvari tokom ostavinskog postupka ako su u svojstvu ovlašćenika nasljednici u konkretnom slučaju, nema nikakvih drugih razlika.

To znači, da eventualno utvrđivanje ništavosti usvojenja i utvrđivanje osnovanosti zahtjeva za raskidom nepotpunog usvojenja, nakon smrti nekog od lica iz usvojeničkog odnosa, ništa ne mijenja u pogledu prava na izdvajanje iz sastava zaostavštine na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine. Jedino što je važno, je to da su ova lica bila u zajednici života sa ostaviocem bilo kada, i da su svojim radom ili na drugi način doprinijeli uvećanju njegove imovine. I u slučaju nepostojanja izričite pravne norme u nasljednopravnim ili porodičnopravnim propisima, ovim

46 U pravnoj književnosti raspravljano je da li zajednica života treba da postoji u trenutku ostaviočeve smrti, ili pravo na izdvajanje imaju i lica koja su bilo kada sa ostaviocem u zajedničkom životu doprinijela uvećanju njegove imovine. Pravilno je zaključeno da nikakvog uticaja na ostvarenje ovog prava nema činjenica kada je doprinos ostvaren, tj. zajednica života ne mora postojati u trenutku otvaranja nasljeđa. O ovome, sa upućivanjima, vid. Stojanović, N., *op. cit.*, str. 51, fn. 230 i 231.

“Za razliku od drugostepenog suda, pravilno je prvostepeni sud ocijenio da za ostvarenje prve pretpostavke nije potrebno da su potomci sa ostaviocem živjeli u zajedničkom domaćinstvu. Življenje u zajednici predstavlja širi oblik zajedničkog života od zajedničkog domaćinstva.” Vid. Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 53 0 P 003122 15 Rev od 30.09.2015. god.

47 “Izdvajanju dijela zaostavštine u korist potomka koji je privređivao sa ostaviteljem ima mjesta samo u slučaju kumulativnog ispunjenja sljedećih zakonskih uslova: a) da je potomak živio u zajednici sa ostaviteljem; b) da je svojim radom i pomaganjem u privređivanju doprinosio toj zajednici; c) da je taj rad uticao na povećanje vrijednosti ostaviočeve imovine.” Vid. Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, Rev 325/2010 od 10.5.2011. god.

licima to pravo ne može biti uskraćeno. Njima ovaj dio pripada po opštim pravilima imovinskog prava.

Primjera radi, u Porodičnom zakonu Srbije kao imaoci prava na sticanje zajedničke imovine članova porodične zajednice, predviđeni su krvni, tazbinski i adoptivni srodnici supružnika odnosno vanbračnih partnera koji zajedno sa njima žive. Takođe, rečeno je da se na imovinske odnose supružnika, vanbračnih partnera, djeteta i roditelja te članova porodične zajednice koji nisu uređeni ovim zakonom, primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuju svojinskopравни odnosi i zakona kojim se uređuju obligacioni odnosi.⁴⁸ To znači, da svako lice koje je živjelo u zajedničkom domaćinstvu sa ostaviočcem i uvećalo je njegovu imovinu, ima pravo da zahtijeva da mu pripadne njegov dio. Pojedini pravni teoretičari napominju da ovdje nije riječ ni o kakvom “izdvajanju iz zaostavštine“, nego o razlučenju onoga što nije u sastavu zaostavštine. Takođe, oni ističu da sudska odluka kojom se utvrđuje ovo pravo nema konstitutini nego deklarativni karakter.⁴⁹

7. Zaključak

U nekim zakonodavstvima nastalim na prostoru nekadašnje Jugoslavije, institut izdvajanja iz zaostavštine na ime doprinosa uvećanju ostaviočeve imovine uređen je nasljednopravnim propisima u dijelu kojim je regulisano izračunavanje nužnog i raspoloživog dijela, dok je u pojedinima ovo pitanje uređeno uvodnim odredbama zakona o nasljeđivanju kojima je predviđeno da zaostavštinu ne čine dobra za koja su ostaviočevu imovinu uvećali pojedini zakonski nasljednici. Neki zakonodavci su ovu ustanovu regulisali na oba pomenuta mjesta, protivrječno i po svemu sudeći greškom, dok su se pojedini zakonotvorci opredijelili za rješenje po kome je ovo pravo u principu nezavisno od nasljednog prava, ali ipak ima neka nasljednopravna obilježja i zastarijeva u određenom roku po otvaranju nasljeđa.

S obzirom na to da je ovo pitanje u većini proučavanih prava detaljnije uređeno porodičnopravnim, stvarnopravnim i obligacionopravnim propisima, prestala je i potreba za predviđanjem ovih pravila u zakonima o nasljeđivanju, pa predlažemo brisanje postojećih odredaba. U slučaju da se zakonotvorci ipak odluče da zadrže odredbe o ovom institutu u nasljednopravnim propisima, mislimo da bi po uzoru na pravo Srbije i u ostalim zakonodavstvima trebalo prihvatiti rješenje po kome “zaostavštinu ne čine dobra“ za koja su ostaviočevu imovinu uvećali pojedini zakonski nasljednici. Ovakvo određenje je u potpunosti u skladu sa *ratio*-m *legis* ove ustanove.

Bilo kakvo predviđanje roka zastarjelosti, načelno je u suprotnosti sa pravnom prirodom ovog prava. Dok se ovo pravo izričito ne reguliše porodičnopravnim ili stvarnopravnim propisima u pojedinim zakonodavstvima, u zakonima o nasljeđivanju bi trebalo predvidjeti da se ovim pravom mogu koristiti sva lica iz kruga zakonskih nasljednika, a ne samo neka.

48 Vid. Porodični zakon – PZ Srbije, “Službeni glasnik R. Srbije“, br. 18/05, 72/11 i 6/15, čl. 195 i 196.

49 Vid. Đorđević, V.; Svorcan, S., *op. cit.*, str. 64 i 66.

ALLOCATION ON THE NAME OF THE CONTRIBUTION TO INCREASE OF THE DECEDENT'S PROPERTY

Summary

Using the historical, comparative, sociological and normative method, the author considers the legal regulations of the institution of the separation on the name of the contribution to the increase of the decedent's property in rights created on territory of the former Yugoslavia. In same legislation, this institute is regulated by the successive regulations in the part that regulates the calculation necessary and available part and allocation from inheritance, while in some cases this issue is regulated by introductory articles of the law on inheritance in which is regulated on the way that inheritance does not consist of goods for which deceased's property is increased by some legal successors. Some legislators have regulated this institution in both of mentioned places, what is contradictory, while some legislators have chosen a solution where this right is independent from inheritance law, but there are some inheritance law elements and outdates within a certain period of time after opening of the succession. In Macedonian law, which is different from the mentioned, this institute was omitted from inheritance regulation.

The author concludes that the legal solution in which the inheritance does not include goods by which some legal successors have increased deceased's property is completely in accordance with *ratio legis* of this institute, according to which everybody should have the right on the results of one own's labor. Any anticipation of the limitation period is, in principle, contrary to the legal nature of this right. The author also concludes that while this right is not explicitly regulated by family law or substantive law in certain legislation, it should be envisaged in the laws of inheritance that all, and not just some, persons from the circle of legal heirs should have this right.

Key words: inheritance, contribution to the increase of the decedent's property, family community.